

VÉSZI JÓZSEF:

A lázbeteg édesanya

Mondtam már gyászbeszédet, ünnepi beszédet, vádbeszédet, védőbeszédet, parlamenti beszédet, vitabeszédet, de prológust még nem mondtam. Prológust kell mondanom arról, hogy mi hozott ma bennünket ide.

A magyar és zsidó gondolat, ez a két ikergondolat, amelyet egymástól elválasztani nem lehet. Nincs ellentét e két gondolat között. Nemzetünk történetében többszörösen ismétlődött olyan korszak, melyben a zsidóhitű magyaroknak szenvedniök kellett. Mindig az ide-

génből ideszakadt és bevándorolt elemek voltak azok, akiktől az üldözés eredt. A magyar nép lelkének ezekhez a jelenségekhez sohasem volt köze. A magyar nép nagylelkű, türelmes, tíz évszázadnak szenvedése elfojtotta lelkében a gyűlölséget. Ezért a magyar nemzet történetében a türelmetlenséggel nem találkozunk soha. A történelmi fejlődés teszi közössé a magyarság és a zsidóság lelkét. A magyar nemzet viszontagságos és hányatott életében végtelenül sok volt a szenvedés, de ez a szenvedés nem ölte ki lelkéből a hitet a maga történelmi hivatásában.

Kiben lenne több megértés a magyarság iránt, mint bennünk zsidókban, akik rég eltűntünk volna a föld színéről, ha a jobb jövőben és isteni gondviselésben való bizalom nem világított volna bennünk az elnyomatás és hányattatások sötét évszázadaiban? Mi a magyar nép jóságát és szeretetét mindig viszonztuk. Viszonztuk hálával, hűséggel, ragaszkodással, szeretettel. Úgy csüggünk a nemzeten, mint az édes anyánkon, akitől bár sokat szenvedtünk az utóbbi időben, de ez a sok szenvedés nem tántorított meg bennünket. Nem érzünk keserűséget, ránézünk anyánkra és tudjuk, hogy szeretjük. Annál jobban szeretjük, mert tudjuk, hogy beteg.

Kit csonkítottak meg úgy, mint ezt a nemzetet? Ártatlanabbal még nem szakadt nemzetre annyi szenvedés és megaláztatás, mint a mi szerencsétlen hazánkra. A háborút mi nem akartuk. Abba belekényszerítettek bennünket. Minden nemzet hasznát látta az ötödféléves vérontásnak, csak a magyar nemzet vesztett el rajta mindent. Porba sújtottak, megaláztak és megcsonkítottak bennünket. Magyar édesanyánk teste egyetlen égő nagy seb. A sebláz forrósága idézte fel a betegnek a paroxizmusát, a nagy betegség homályosította el az öntudatát. Akadnak, akik a beteget ebben az öntudatlan állapotban félre akarják vezetni. Mi azonban tudjuk, hogy a mi édesanyánk csak lázbeteg és azt

is tudjuk, hogy a sebláz legjobb orvossága az önfeláldozás, a szeretet és a gondos ápolás és mi beteg magyar anyánkat annál jobban szeretjük.

Szeretjük, mert beteg, szeretjük, mert boldogtalan, szeretjük, mert anyánk. Eszünkbe jut az óbreton ballada az anyaszívről, melyet magyar nyelven legszebben Kiss József lantja szólaltatott meg. Egy gonosz nő ráveszi a legényt, hogy ölje meg édes anyját és hozza el neki a halott édesanya szívét. A legény, amint a halott szívet szorongatva viszi, megbotlik egy kövön és elesik. Az anyaszív halottan is fiáért aggódik és gyengéden megkérdezi a gonosz fiútól: „nem ütötted meg magad, fiam?” A mi esetünkre alkalmazva a balladát, a gyermek ajkán úgy szólal meg a jajszó, a sírás: „mikor gyógyulsz meg, anyánk?”

Addig, amíg ez a magyar haza meggyógyul, fiaink a számkivetésben élnek. Csak hadd szedjék magukba a tudást, hadd műveljék szellemüket! Így, lélekben és tudásban erősebben és gazdagabban fognak hazatérni az édes anyához, hogy a meggyógyult szülő lábainál, egy új élet hajnalán, derék fiai lehessenek annak a nemzetnek, amelyet Deák Ferenc és nagy liberális követői a szabadság, jogegyenlőség, felebaráti szeretet, munka és jólét, fiait egyformán szerető otthonává tettek.

Higyjük erős hittel és tántoríthatatlan bizalommal, hogy így lesz és imádkozzunk, hogy mielőbb így legyen. Ámen.

(Prológus az 1923. évi Menza-bálra.)